

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕
วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลอาญาส่งคำโต้แย้งของโจทก์ (บริษัท ไฮเพาเวอร์ เอ็นเนอจี จำกัด) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ ๓๑๗๗/๒๕๖๔ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ สรุปได้ว่า บริษัท ไฮเพาเวอร์ เอ็นเนอจี จำกัด เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องห้างหุ้นส่วนจำกัด เทพมงคลสุขโขทัย ๒๕๓๑ ที่ ๑ กับพวก รวม ๗ คนเป็นจำเลยต่อศาลอาญาความผิดฐานร่วมกันปลอมเอกสารสิทธิและใช้เอกสารสิทธิปลอม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ มาตรา ๙๑ มาตรา ๒๖๔ มาตรา ๒๖๕ และ มาตรา ๒๖๘ ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอาญา โจทก์โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติที่เปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจปรับใช้บทบัญญัติในกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งได้อย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความคลุมเครือ เป็นการปลักภาระการพิสูจน์ความผิด และการแสวงหาพยานหลักฐานทั้งหมดให้เป็นหน้าที่ของโจทก์ ทำให้โจทก์ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหาย จากการกระทำความผิดอาญาที่ต้องมีสิทธิได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐไม่ได้รับความคุ้มครอง ตามรัฐธรรมนูญ และการบังคับใช้มาตรานี้ส่งผลกระทบต่อสิทธิของโจทก์ในการพิจารณาคดี ทำให้เกิด ความไม่แน่นอนชัดเจนว่าศาลจะหยิบยกบทบัญญัติใดมาใช้บังคับ ไม่สอดคล้องกับหลักการลงโทษทางอาญา เป็นบทบัญญัติที่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ อีกทั้งเป็นบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่ความในคดีอาญาให้ได้รับการพิจารณาอย่างคู่ความในคดีแพ่ง ขัดต่อหลักความเสมอภาคในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำโต้แย้งของโจทก์ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลอาญาจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อโจทก์โต้แย้ง พร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้ พิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำโต้แย้งของโจทก์และเอกสารประกอบแล้ว เห็นว่า โจทก์ไม่ได้แสดงเหตุผล ประกอบคำโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคสอง และมาตรา ๒๗ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า อย่างไร ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติที่ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญานำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับในกรณีที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติวิธีพิจารณาข้อใดไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจปรับใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายแก่คดีอาญาได้ ซึ่งมีความมุ่งหมายเพื่อให้หลักการดำเนินคดีอาญาและการดำเนินคดีแพ่งเป็นไปตามพื้นฐานเดียวกัน เท่าที่ไม่ขัดต่อความมุ่งหมายของการดำเนินคดีในแต่ละประเภท และหลีกเลี่ยงการบัญญัติกฎหมายซ้ำ การดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามหลักการตรวจสอบเป็นหน้าที่ขององค์กรในกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายในการร่วมกันค้นหาความจริงตามที่มีกรกล่าวหา ศาลเป็นทั้งผู้ค้นหาความจริงตามภววิสัยและวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีด้วย ภาระการพิสูจน์ในคดีอาญาจึงตกอยู่กับโจทก์เป็นหลัก ส่วนการดำเนินคดีแพ่งเป็นไปตามหลักความตกลง คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตนให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น ศาลทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้ขาดตัดสินคดีให้เป็นไปตามที่คู่ความนำเสนอและคู่ความยังไม่ยอมรับข้อเท็จจริงกันเท่านั้น ทั้งนี้แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะมีพื้นฐานแนวความคิดแตกต่างไปจากกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่มีหลักเกณฑ์ทั่วไปที่ใช้วิธีพิจารณาความร่วมกัน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้บัญญัติหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้โดยละเอียดแล้ว ดังนั้น ในกรณีที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้บัญญัติเรื่องใดไว้เป็นการเฉพาะ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ จึงบัญญัติให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับหลักการอันเป็นสาระสำคัญของวิธีพิจารณาความอาญา โดยเฉพาะ โดยการใช้บังคับมาตราดังกล่าวต้องคำนึงถึงความแตกต่างตามที่เหมาะสมในแต่ละกรณี และการใช้ดุลพินิจของศาลย่อมเป็นไปตามหลักกฎหมายพื้นฐานของการดำเนินคดีอาญา ไม่อาจเป็นไปตามอำเภอใจจนถึงขนาดที่จะไปกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชน

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีความชัดเจนแน่นอน คู่ความมีสิทธิโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่ตามหลักการฟังความสองฝ่ายไม่เป็นการจำกัดสิทธิในการได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลที่ถูกจำกัดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายกับประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแล้ว เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และใช้บังคับกับคู่ความในคดีเสมอกัน ไม่เป็นการกำหนดให้สิทธิหน้าที่ของประชาชนที่สมควรได้รับการพิจารณาอย่างคดีอาญามีสิทธิเทียบเท่าคดีแพ่ง อันจะขัดต่อหลักความเสมอภาคในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสี่ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นายปัญญา อุดชาชน นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม นายวิรุฬห์ แสงเทียน นายจิรนิติ หะวานนท์ นายนภดล เทพพิทักษ์ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ นายอุดม รัฐอมฤต และนายสุเมธ รอยกุลเจริญ

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๔๒ ตอนที่ ๔๐ ก วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๖๘

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน
นางสาวพัชรภรณ์ อินทรปรุง
นางสาวณัชฎาภิมพ์ ภัทรานุรักษ์กุล ผอ.กค.๒
นางสาวนฤมล แซ่โจ้ว ผอ.สค.๑
นางศรีณยา วีระกรพานิช ผชช.ด้านคดี

ย่อโดย นางสาวพัชรภรณ์ อินทรปรุง
นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

นายอดิเทพ อุษยะพัฒน์ รอง ลศร. ตรวจ
นางสาวรมปรางค์ สวมประจำ รอง ลศร. รรท. ลศร. ตรวจ